

07 מאי 2026
כ' אייר תשפ"ו

לכבוד
השר יריב לוין
שר המשפטים ויו"ר ועדת השרים לחקיקה

לכבוד
מר בנימין נתניהו
ראש ממשלת ישראל

מדע חופשי – כוח אסטרטגי של מדינת ישראל

אנו, ראשי המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, פונים בקריאה לאחריות וממלכתיות לרש ממשלת ישראל ולחברי ועדת השרים לחקיקה.

מדינת ישראל היא מדינה קטנה בסביבה מאתגרת. כוחה אינו נובע ממשאבי טבע, אלא מיתרון יחסי אחד: הון אנושי, ידע, מחקר וחדשנות. זהו הבסיס שעליו נבנו ביטחונה, עוצמתה הכלכלית ומעמדה הבינלאומי.

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה - מניעת השבתה פוליטית במוסדות מתוקצבים, התשפ"ה-2025, מעוררת דאגה אמיתית לפגיעה באחד הנכסים הלאומיים המרכזיים של מדינת ישראל: עצמאות מערכת המחקר וההשכלה הגבוהה. פגיעה במדע היום תורגש בביטחון ובכלכלה עוד עשור.

אין מדובר במאבק פוליטי או אידאולוגי. מדינה חזקה לא מחלישה את מנועי הצמיחה והכח שלה. עצמאות אקדמית אינה מותרות, ואינה עניין מגזרי. היא תנאי הכרחי לכך שהמדינה תוכל להמשיך ולפתח יכולות חיוניות בתחומים שבהם אין לישראל תחליף. המדע הישראלי הוא נכס לאומי, לא זירה לוויכוח פוליטי:

ביטחון לאומי ויתרון איכותי

יתרונה הביטחוני של ישראל נבנה לאורך עשרות שנים על מחקר מדעי וטכנולוגי חופשי – בתחומי סייבר, בינה מלאכותית, מערכות הגנה, רפואה צבאית וטכנולוגיות מתקדמות. מחקר כזה מחייב סביבה מקצועית יציבה, שאינה כפופה לשיקולים פוליטיים משתנים. עבור מערכת הבטחון שלנו השכלה גבוהה איננה "מגדל שן" מנותק; היא התשתית שעליה עומד החוסן הלאומי. עליונותו של צה"ל נולדת בשטח ובמעבדות מערכת ההשכלה הגבוהה.

כלכלה ריאלית וצמיחה ארוכת טווח

הצלחת ההייטק, משיכת השקעות זרות, פיתוח תעשיות ביטחוניות ואזרחיות, בלימת "ברחת המוחות" והחזרתם של מדענים ומהנדסים ישראלים מחו"ל – כולם נשענים על מערכת אקדמית אמינה, עצמאית ותחרותית. פגיעה באמון הזה תפגע בכושר הצמיחה של המשק וביכולת המדינה להתחרות בעולם. כלכלת ישראל נשענת על אמון המערב במצוינות שלנו.

מערכת בריאות חזקה ועצמאית

מחקר רפואי מתקדם, הכשרת רופאים ופיתוח תרופות וטכנולוגיות מצילות חיים דורשים חופש מקצועי מלא. פוליטיזציה של המחקר פוגעת ישירות באיכות השירות הרפואי ובביטחון הבריאותי של אזרחי ישראל.

מעמד בינלאומי ושיתופי פעולה אסטרטגיים

שיתופי פעולה מדעיים אינם מתקיימים מכוח הצהרות, אלא מכוח אמון. כאשר מדע נתפס ככפוף לשיקולים פוליטיים, נפגעת יכולתה של ישראל לפעול בזירה הבינלאומית, לגייס מענקי מחקר ולשמור על יתרונה היחסי. האקדמיה הישראלית היא השגרירה האפקטיבית ביותר של ישראל בעולם.

אנו סבורים כי מדינה ריבונית וחזקה רשאית ואף חייבת לפקח, לנהל ולבקר – אך עליה לעשות זאת תוך שמירה קפדנית על עצמאות המערכת המדעית והאקדמית, כפי שנהוג במדינות מובילות בעולם.

המסורת היהודית מכירה בערך העמוק של לימוד, בירור אמת ומחלוקת לשם שמיים. מחקר ולימוד חופשי מאפשר למדינת ישראל לשמור על ריבונות מחשבתית, על יתרון בטחוני ועל אחריות כלפי הדורות הבאים – מתוך אמונה, זהירות וראייה ארוכת טווח.

לפיכך אנו קוראים לחברי ועדת השרים לחקיקה לעצור את קידום ההצעה.

פרופ' דניאל חיימוביץ, נשיא אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, יו"ר ור"ה
פרופ' גור אלרואי, נשיא אוניברסיטת חיפה
פרופ' אהוד גרוסמן, נשיא אוניברסיטת אריאל בשומרון
פרופ' אלון חן, נשיא מכון ויצמן למדע
פרופ' אורי סיון, נשיא הטכניון-מכון טכנולוגי לישראל
פרופ' אריאל פורת, נשיא אוניברסיטת תל אביב
פרופ' אריה צבן, נשיא אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' ליאו קורי, נשיא האוניברסיטה הפתוחה
פרופ' אליעזר שלו, נשיא אוניברסיטת קריית שמונה בגליל
פרופ' תמיר שפר, נשיא האוניברסיטה העברית בירושלים
פרופ' בועז גנור, נשיא אוניברסיטת רייכמן

פרופ' נסים בן דוד, נשיא המכללה האקדמית גליל מערבי, יו"ר ור"מ
פרופ' מימי אייזנשדט, נשיאת המרכז האקדמי רופין
פרופ' יפעת ביטון, נשיאת המכללה האקדמית אחוה
פרופ' יהודה ברנדס, נשיא מכללת הרצוג
פרופ' אריאלה גורדון-שאג, נשיאת המרכז הרב תחומי י-ם
פרופ' אבי דומב, נשיא המרכז האקדמי לב.
פרופ' סמדר דוניצה-שמידט, נשיאת מכללת סמינר הקיבוצים
פרופ' יצחק הרפז, נשיא המכללה האקדמית עמק יזרעאל
פרופ' יחזקאל טלר, נשיא המכללה האקדמית צפת
פרופ' שמעון לויצקי, נשיא המכללה האקדמית סמי שמעון
פרופ' רוני לידור, נשיא המרכז האקדמי לוינסקי – וינגייט
פרופ' דוד מנדלוביץ, נשיא המכללה האקדמית כנרת
פרופ' שרית סיון, נשיאת המכללה האקדמית בראודה להנדסה
פרופ' גליה צבר, נשיאת המכללה האקדמית ת"א יפו
פרופ' ניר קידר, נשיא המכללה האקדמית ספיר
פרופ' מיכאל קלינגהופר, נשיא האקדמיה למוסיקה ומחול י-ם
פרופ' אליקים רובינשטיין, נשיא המכללה האקדמית אשקלון
פרופ' יוסי רוזנווקס, נשיא אפקה המכללה האקדמית להנדסה ת"א
פרופ' תמר רז נחום, נשיאת עזריאלי המכללה האקדמית להנדסה י-ם
פרופ' שיוף רפאלי, נשיא שנקר הנדסה. עיצוב. אמנות
פרופ' עדי שטרן, נשיא בצלאל אקדמיה לאמנויות ועיצוב י-ם
פרופ' יולי תמיר, נשיאת המכללה האקדמית בית ברל

פרופ' חיים שקד, נשיא האקדמית חמדת ויו"ר רמ"א
פרופ' מוחמד אמארה, נשיא מכללת אלקסאמי
פרופ' חיים ברייטברט, נשיא מכללת גבעת וושינגטון
פרופ' מאיר הילדסהיימר, נשיא מכללת אורות

פרופ' ראנדה ח'יר-עבאס, נשיאת המכללה הערבית לחינוך חיפה
פרופ' אילנה לבנברג, נשיא מכללת גורדון
פרופ' אבי לוי, נשיא מכללת שאנן
פרופ' עלי מרצבך, נשיא מכללה ירושלים
פרופ' שמואל סנדלר, נשיא מכללת אמונה אפרתה
פרופ' פייסל עזאיזה, נשיא מכללת סכנין
פרופ' שמעון עמר, נשיא מכללת אורנים
פרופ' יוסי פרוסט, נשיא מכללת דוד ילין
פרופ' ישראל רוזנסון, נשיא מכללת תלפיות
פרופ' אריה רטנר, נשיא המכללה האקדמית לחינוך על שם קיי

פרופ' שלמה נוי, הקריה האקדמית אונו